

Stadium prodromální „suché“: pocit sucha, pálení, svědění v nose, dráždění ke kýchání

- zvlhčení nosní sliznice izotonickými solnými roztoky, vlhčení vzduchu zevního prostředí, dostatečná hydratace

Stadium katarální: otok sliznice, pocit ucpaného nosu, zvýšená vodnatá sekrece

- dekonescence edematózní nosní sliznice hypertonickými solnými roztoky, anemizačními nosními kapkami
- ředění nosní sekrece izotonickými solnými roztoky
- odsávání sekrece

Stadium hlenové sekrece: sekrece se zahušťuje, postupně se uvolňuje ucpaní nosu

Stadium bakteriální superinfekce (ne vždy): hlenohnisavá až hnisavá sekrece

- aplikace lokálních antimikrobiálních přípravků (užití v indikovaných případech, neaplikují se do nosu při běžné rýmě, často jsou nadužívány)
- podání celkových antibiotik (v případě komplikací: akutní středoušní zánět, akutní bakteriální rinosinusitida)

Nedílnou součástí hygieny nosu je odstraňování patologické sekrece z nosu odsáváním, u větších dětí smrkáním. Pro tyto účely jsou na trhu k dispozici různé typy odsávacích systémů: manuální, na ústní sání, elektrické (bateriové), vakuové (na vysavač). Od batolecího věku je důležitý nácvik správného smrkání. Dítě učíme nenásilnou formou hry a příkladem. Pro uvolnění nosu je důležité vysmrkat sekreci z nosu odděleně (každou stranu zvlášť) při uzavřené druhé straně.

Přesychání nosní sliznice:

V důsledku suchého vzduchu v zevním prostředí (přetopené místnosti, klimatizované prostory) nosní sliznice ztrácí svoji ochrannou bariéru, hlen zasychá v krusty, které mechanicky brání proudění vzduchu a zhoršují nosní ventilaci.

- šetrné odstranění zaschlých hlenových krust (navlhčenou vatovou štětičkou ve fyziologickém roztoku nebo nedráždivém olejíčku)
- zvlhčování nosní sliznice aplikací solných roztoků (izotonických a hypotonických) ve formě kapek či mechanických rozprašovačů

PŘEHLED A DĚLENÍ LOKÁLNÍCH NOSNÍCH PŘÍPRAVKŮ

Dekongescenční nosní léčiva:

- vazokonstrikčním účinkem zmenšují otok nosní sliznice
- rychlý a výrazný účinek
- omezená doba užívání (1–5/7 dní)
- různé koncentrace podle věkové kategorie (možnost aplikace již od novorozeneckého věku)

Sympatomimetika samostatná: oxymetazolin, xylometazolin, nafazolin, tramazolin

Sympatomimetika, kombinace: přídatek látek podporujících hojení nosní sliznice (dexpanthenol), látek zvlhčujících nosní sliznici (kyselina hyaluronová)

Roztoky soli:

Pomáhají k čištění, zvlhčení, regeneraci nosní sliznice, podle obsahu soli v g/l se dělí na hypertonické, izotonické a hypotonické

Hypertonický roztok (1 l vody obsahuje více než 9 g NaCl)

- pomocí osmózy odstraňuje přebytečnou tekutinu z nosní sliznice a tím snižuje otok
- zvlhčuje
- od 3. měsíce věku
- omezená doba užívání (2 týdny)
- užití: akutní rýma, ucpaný nos

Izotonický roztok (1 l vody obsahuje 9 g NaCl)

- čistí a zvlhčuje nosní sliznici
- ředí hleny
- od novorozeneckého věku
- neomezená doba užívání
- užití: akutní rýma, preventivní ošetřování nosní sliznice

Hypotonický roztok (1 l vody obsahuje méně než 9 g NaCl)

- chrání a zvlhčuje nosní sliznici
- udržuje fyziologickou funkci řasinkového epitelu
- užití: preventivní ošetřování nosní sliznice, péče o „suchý“ nos

Antimikrobiální přípravky:

Lokální antibiotika: ve formě kapek, masti (neomycin/bacitracin), HVLP i IVLP přípravky (užití v indikovaných případech: např. impetigo)

Přírodní přípravky: roztoky s přídatkem Cu, Mn (antimikrobiální účinky – na buněčné úrovni patogenů), roztoky na bázi aktivních kyslíkových sloučenin (baktericidní a virucidní účinky na úrovni buněčných membrán patogenů, zlepšení hojení poškozené sliznice), přípravky s bylinnými extrakty

LITERATURA

1. Šlapák I, Bartoňková K, Florianová L, et al. Dětská otorinolaryngologie. 1. vyd. Praha: Mladá fronta. 2013; 333 s.
2. Fokkens WJ, Lund VJ, Hopkins C, et al. European Position Paper on Rhinosinusitis and Nasal Polyps, Rhinology. 2020; Suppl. 29:1-464.
3. Horník P, Machač J. Akutní rinosinusitidy u dětí. Pediatr. praxi. 2022;23(6):378-382.
4. Bartoňková K. Nosní spreje/kapky u dětí. Pediatr. praxi. 2013;14(6):399-402.
5. Zohaib S, Mauzammal T. The management of pediatric rhinosinusitis. Int. J. of Pediatric ORL. 2021;147: 252-256.